

Försvvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Alicia Alkert		HOP SA 2023
Handledare		
Markus Göransson		Antal ord: 9944
		Kurskod
		2UK023
En idealtypsanalys om lärares doktrinära idéer		
<p>This study aims to give an alternative understanding of why military doctrines could be rejected by its organization. Previous researcher has explained doctrinal rejection and reluctance to change mainly through organizational and cultural theories. This study takes its point of departure in the research of doctrinal implementation. A doctrine can be perfectly written but if the organization does not understand it, the doctrine will fail its purpose. Education is considered a vital part of implementation and doctrinal understanding, but the subject is underexplored. The study therefore examines military teachers understanding of military doctrines. With an ideal typology the study presents three types of understandings and revenue of doctrine and then draws the conclusion that doctrinal implementation needs to address a variation of ides to be properly incorporated in the education of officers to avoid a contradictory dynamic.</p>		
Nyckelord:		
T.ex.: Doktriner, Implementering, Utbildning, Lärare, idealtyper, vetenskapsteori, doktrinens funktioner, förändring		

Innehåll

1. INLEDNING.....	3
INLEDNING	3
AVGRÄNSNINGAR OCH CENTRALA BEGREPP.....	4
FORSKNINGSÖVERSIKT	4
<i>Doktriner och förändring</i>	<i>5</i>
<i>Vetenskapsteoretiska utgångspunkter och funktioner</i>	<i>5</i>
<i>Implementering och utbildning</i>	<i>7</i>
FORSKNINGSLUCKA	8
2. IDEALTYPER.....	8
IDÉ- OCH IDEOLOGIANALYS	8
FYRA IDÉBESKRIVNINGAR	9
<i>Militärsociologi och doktrinen som en funktion för utbildning.....</i>	<i>9</i>
<i>Militärrealism och doktrinen som en funktion för ledning.....</i>	<i>10</i>
<i>Realismen och doktrinen som en funktion för att reducera risker.....</i>	<i>10</i>
<i>Idealism och doktrinen som en funktion för ett gemensamt trossystem</i>	<i>11</i>
STUDIENS IDEALTYPER.....	11
3. METOD.....	12
IDEALTYPSANALYS	12
DATAINSAMLING OCH URVAL	13
OPERATIONALISERING.....	14
4. ANALYS.....	15
ABSTRAKTIONS BETRAKTAREN.....	15
PROFESSIONS BETRAKTAREN	16
SOLIDARITETS BETRAKTAREN	17
KULTUR BETRAKTAREN	18
FÖRDJUPAD ANALYS	18
<i>Analysens styrkor och brister.....</i>	<i>18</i>
<i>Idealtyperna i relation till utbildningskontexten och till varandra</i>	<i>19</i>
DISKUSSION.....	20
5. RESULTAT OCH SLUTSATSER.....	21
KÄLLFÖRTECKNING.....	24
BILAGA 1. INTERVJUGUIDE.....	28

1. Inledning

Inledning

Aktuell studie avser bidra till debatten om varför militära doktriner inte efterföljs. Orsaken till bristande efterlevnad kan å ena sidan förklaras med undermåliga doktrinsutvecklingsprocesser vilket gör att doktrinen anses irrelevant och således inte mottas av organisationen (Drew 1995, Swain 1999, Nisser 2021 & 2022). Eller å andra sidan förklaras med oförmågan att möta organisatoriska och kulturella förutsättningar vid implementering (Johnston 2000, Paparone 2017a, Nisser 2021 & 2022).

Implementering förbinds ofta med utbildning (Drew 1995, Swain 1999, Thunholm & Palmgren 2016 & 2017) vilken syftar till att skapa förståelse och acceptans för doktrинens innehåll. Utbildning utgör därmed en väsentlig del i doktrинens införande och efterlevnad (Swain 1999:362). Trots det är forskning som fokuserar på doktrинens roll i utbildningssituationen relativt begränsad i sitt omfång. Weissmann och Ahlström prövar utbildningens betydelse för att förklara det svenska offensiva tänkandet. I undersökningens resultat tillskrivs utbildning stor betydelse. De menar att utbildningssituationen innebär en reproduktion vilket skapar explicita och implicita regler för hur seger ska nås snarare än doktrinär efterlevnad (Weissmann & Ahlström 2017:13). Carlsten et al (2018) utgör ytterligare ett exempel, de undersöker tillämpning av det doktrinära begreppet samhandling under norsk officersutbildning och drar slutsatsen att det råder stor divergens bland lärare i hur begreppet tolkas vilket förklaras i huvudsak genom kultur och värderingar, något som kan hanteras genom bättre definitioner i doktrinen (Carlsten et al. 2018:160).

Resultaten från ovanstående forskning belyser lärares och utbildningens betydelse för organisationens doktrinära förståelse samt visar på att det finns divergerande uppfattningar avseende innebörden av det doktrinära innehållet. Studiens forskningsproblem tar utgångspunkt i Carlsten et al. samt Weissmann och Ahlströms resultat men avser inte förklara divergens utifrån reproduktion, svaga definitioner eller kultur utan avser i stället skapa en förståelse för hur nyckelaktörerna, militära lärare, förhåller sig till doktrin i utbildningen av officerare. Studiens forskningsfråga blir således:

Vilka doktrinära idéer representeras hos militära lärare?

Syftet med studien är att skapa en förståelse för hur militära lärare förhåller sig till doktrin i utbildningssituationen. Studiens inomvetenskapliga bidrag utgörs därmed av hur lärares doktrinära idéer eventuellt kan föranleda förändrade implementeringsprocesser. Utomvetenskapligt anses resultatet kunna omsättas både i doktrinhandböcker såväl som till utbildningsmaterial för lärare. Den bidrar också till en typologi som möjliggör en gemensam utgångspunkt vid diskussion avseende doktrинers tillämpning i utbildningssituationen.

Studien avser besvara forskningsfrågan genom en beskrivande idealtypsanalys som bidrar till att åskådliggöra doktrinära idéer hos militära lärare. Efter kapitel 1 som redogör för studiens

forskningsöversikt konstrueras, i kapitel 2, studiens idealtyper. De utvecklas ur tidigare forskning som debatterar doktrinära kunskapssyn och doktriners funktion. Kapitel 3 innehåller en längre redogörelse för vald metod samt beskriver också tillvägagångssätt för datainsamling urvalsfaktorer vid val av respondenter samt etiska överväganden. Kapitlet avslutas med en redogörelse för studiens operationalisering. I Kapitel 4 presenteras studiens analys där empirin prövats gentemot studiens analyschema vilket resulterat i en klassificering av respondenternas idéer i enlighet med idealtyperna. Kapitlet avslutas med en analysdiskussion vilken redogör för studiens analytiska observationer. Studien avslutas med kapitel 5 som presenter studiens resultat tillsammans med slutsatser och resultatdiskussion.

Avgränsningar och centrala begrepp

Det saknas i dag en entydig definition för militär doktrin, studien kommer därmed tillämpa Harald Høibacks definition vilken har en relativt bred förankring i forskningskollektivet. Studien tillämpar därför definitionen av doktrin som *”institutionaliserade övertygelser om vad som fungerar i krig och i militära operationer”* (Høiback 2016:187) samt betraktar doktrin som *”auktoritära dokument som ger vägledning och omfattas av fundamentala principer som kräver omdöme vid applicering”* (Høiback 2013:4).

Doktrin behöver, vid genomförandet av intervjuer, konkretiseras för att göras undersökningsbar. I studien åstadkoms det genom att isolera konceptet svensk operationskonst. Avgränsningen låter sig göras utifrån betraktelsen av doktrinära koncept som centrala för doktrinen utformning (Sloan 2012, Rauta 2021, Papparone 2017a, Nisser 2022). I Doktrin för gemensamma operationer (DGO) beskrivs den svenska operationskonsten bestå av principerna manövertänkande, uppdragstaktik och flexibilitet i en integrationstanke (DGO 2020:28). Studiens analys kommer dock inte omhändertata flexibilitet. Begreppets införande i DGO kritiserades av respondenterna vilket är intressant ur ett implementeringsperspektiv men inte relevant för studiens analys då det inte bidrar till att förstå lärares doktrinära idéer. Avgränsningen blir nödvändig i syfte att skapa en fråga där respondenten för resonemang vilket blottlägger kunskapssyner.

Vilka dokument som kan tillskrivas epitet doktrin varierar (Posen 2016:159, Hughes 1995:17, Jackson 2013:11-12). Aktuell studie betraktar doktriner som styrande dokument på militärstrategisk-, operativ-, taktisk- och stridsteknisk nivå (Jackson 2013:11-12). Studien kommer framför allt fokusera på den operativa nivån där operationskonsten konstitueras då dess funktion är att *”binda samman militärstrategiska målsättningar med taktisk verksamhet i gemensamma operationer”* (DGO 2020:27).

Forskningsöversikt

Det forskningsfält som berör aktuell studie utgår, på en aggregerad nivå, från forskning om doktriner och förändring av militära organisationer. Där återfinns både ansatser på att studera vilka externa faktorer som leder till doktrinära förändringar såsom säkerhetspolitik och strategisk kultur samt interna faktorer som organisatorisk flexibilitet och organisationskultur. Aktuell studie har placerat in forskningsfrågan inom området implementering och utbildning vilken utgår från tankar och idéer om förändring av militära organisationer.

Doktriner och förändring

Vad avser den förstnämnda inriktning i inledningen, externa faktorer, syftar forskningen till att förklara vad som formar och omformar doktriner. Inom området är säkerhetspolitik en vanligt förekommande utgångspunkt. Där har bland annat Posen (1984), Bierga och Haaland (2010), Honig (2016), samt Kronwall och Peterssen (2016) lämnat bidrag som förklarar en nations doktrin utifrån makt-balansperspektivet samt småstaten möjlighet att utforma doktrin. Organisationsteorier är också en vanligt förekommande utgångspunkt. Där utgår undersökningarna utifrån institutionens och uppgiftens karakteristiska snarare än politikens (Rosen 1991, Posen 2016). Även strategisk kultur kan utgöra förklaringar avseende doktrinär utformning, nyttjandet av det militära maktmedlet samt förändring (Ångström & Honig 2012). Av intresse för studien är också Anotoine Bousquets (2009) forskning som visar på hur den vetenskapliga utvecklingen har en anknytning till doktrinär förändring. Det gör han genom att illustrera ett samband mellan teknologisk och vetenskaplig utveckling vilka han menar resulterar i styrande principer för krigföringskoncept (Bousquet 2009:30-35).

Den forskningstradition som studerar interna faktorer avseende förändring, fokuserar ofta på att kartlägga den militära organisationens möjligheter och hinder, samt ger förslag på hur dessa kan överkommas i syfte att möjliggöra innovation och adaptation. Forskarna inom området identifierar liknande utmaningar och når likartade slutsatser, nämligen att flexibilitet, adaptation och innovation behöver utgöra en del av den militära doktrinen tillsammans med inbyggda mekanismer i organisationen som möjliggör förändring (Williamson, 2011, Finkel 2011, Jensen 2016, Barno & Behnsahel 2020). Aktuell studie tar utgångspunkt i utmaningen avseende förändring av militära organisationer dock utifrån ett fokus på utbildningsinstitutionens och lärarnas roll. Ett perspektiv som är underforskat i relation till studier om den militära organisationen och utgör för studien den övergripande forskningsluckan.

Innan studien går in mer i detalj avseende studiens forskningslucka vilken återfinns inom området implementering och utbildning av doktriner redovisar studien härnäst den doktrinära vetenskapsteoretiska debatten vilken kommer bli nödvändig för konstruktioner av studiens idealtyper vilka konstrueras i kapitel 2.

Vetenskapsteoretiska utgångspunkter och funktioner

Debatten om olika vetenskapsteoretiska utgångspunkter utgår från hur innehållet i en doktrin bör utformas på bästa sätt samt vilken funktion den bör fylla. Till skillnad mot de som undersöker doktrinformerande faktorer utifrån externa inflytelser såsom politik och geografi fokuserar debatten om doktriners innehåll på krigsvetenskap, militära tänkare och militära teorier.

Harald Høiback antar en multidisciplinär ansats innebärandes att teori, filosofi samt sociala konstruktioner ligger till grund vid tillverkningen av doktrin (Høiback 2013:90-95). Høiback konstruerar utifrån den utgångspunkten den doktrinära treenigheten bestående av teori, kultur och auktoritet (Høiback 2011:887). Chris Paparone förespråkar en militärsociologisk ut-

gångspunkt vilket innebär vetenskaplig pluralism. Han menar på att det är grunden till reflexivt tänkande och flexibilitet i den militära organisationen (Paparone 2017b:124-125). Peter Campbell anser å andra sidan att erfarenhet och praktik bör ges företräde framför vetenskap. Campbell utgår därför från pragmatism då han i sin studie skapar begreppet militärrationalism vilken är en utgångspunkt som prioriterar officerares erfarenheter i det doktrinära innehållet (Campbell 2019:13-14).

Aaron Jackson (2013) menar att doktrinen har flera nivåer och således flera ontologier. Jackson delar in doktriner i fyra manualer; den tekniska, taktiska, operativa och strategiska (Jackson 2013:11) samt menar att utbildning i respektive nivå sker under en officers karriär. Den strategiska officeren ska lära sig att ställa rätt frågor, den operativa officeren ska lära sig hitta svar på frågorna medan den taktiska officeren ska kunna applicera lösningarna (Jackson 2013:48). Det i sin tur formar officersutbildningen, den första behandlar doktriner och krigföring som konst, den andra som naturvetenskap och den tredje som ingenjörslösningar (Jackson 2013:48). Jackson tillskriver dock ingen utav ovanstående en specifik epistemologi utan förhåller sig på en generell nivå då han diskuterar realismen och den framväxande anti-realismen (Jackson 2013:65-66)

Forskning om doktrинens funktion och nytta har en koppling till debatten om doktrинens vetenskapliga utgångspunkter då betraktelsen av doktrin kommer påverka synen på dess funktion och syfte. Debatten utgår, i grunden, från en gemensam syn på doktrинens funktion som en stridskraftsoptimerare (Posen 1984:13-14, Høiback 2013:13, Palazzo 2008:1, Sloan 2012:243), diskussionen om hur det åstadkoms utgör däremot kärnan i debatten. Posen (2016) förespråkar att det bäst nås genom att reducera osäkerheter, vilket är förenligt med realism och organisationsteori (Posen 2016:161-163). Samma utgångspunkter har de som menar att doktrinen är ett verktyg för signalering vilket innebär att den används för politiska ändamål (Bjerga & Haaland 2010:530-531).

Høiback erkänner doktrинens signalerande funktion men menar att doktriners huvudfunktioner utgörs av ledning, förändring och utbildning (Høiback 2013:156-157). De som undersöker doktrinen med utgångspunkt i att doktrin har en funktion för ledning gör ofta en jämförelse mellan doktrin och praktik (Johnston 2000, Paparone 2017a, Barno & Bensahel 2020, Sloan 2012). Studiernas resultat består ofta i en redogörelse för att doktrinen fallerar i möjligheten att leda effektivt på grund av dess byråkratiska utformning vilket gynnar systematik men missgynnar dynamik. Forskningsområdet som utgår från doktrинens funktion som förändrande har studien redan redogjort för tidigare i kapitlet och kommer således inte beskrivas igen. Doktrinen som en funktion för utbildning är mindre väl utforskad. Där tillför Høiback själv det största bidraget. Han menar att en utbildande doktrin är konstruerad som en utgångspunkt att kunna dra slutsatser ifrån (Høiback 2011:889). Samtidigt menar han också att doktrinär utbildning innehåller berättelsen om vilka vi är (kultur) och vad vi förväntas göra (teori) genom att sätta upp mål, identifiera uppgifter och skapa konceptuella verktyg (Høiback 2013:157).

Med redogjort forskningsläge avseende den doktrinära vetenskapsteoretiska debatten kan studien övergå till att fortsatt definiera studiens forskningslucka och redogöra för tidigare forskning avseende implementering och utbildning av doktriner.

Implementering och utbildning

Att implementering och utbildning av doktrin är ett nödvändigt steg i att göra doktriner förstådda och därmed också möjliga att tillämpa är forskare överens om (Drew 1995, Thunholm och Palmgren 2016 & 2017, Nisser 2021 & 2022). Området har dock identifierats som relativt underforskat och som kommande översikt kommer redovisa, saknas diskussionen om lärare och utbildningsinstitutioners inflytande i implementeringsprocessen.

En av de tidigare artiklarna vilken uppmärksammar konstruerandet och implementering av doktrin utgörs av Dennis M. Drew (1995) som uppmärksammar behovet av en systematisk doktrinprocess. Drews rekommendationer i artikeln utgörs av att konstruera doktrinprocessen i enlighet med metoder som liknar forskningsprocesser (Drew 1995:2). Därefter har inte någon artikel avseende doktrinprocessen kunnat återfinnas förrän 2014. I artikeln sammanfattas Naikar et al. hur Cognitive Work Analysis (CWA) tillämpats vid utformningen av doktrin i syfte att reda ut doktrinens överlappande och inkonsekventa nyttjande av begrepp (Naikar et al. 2014:330). Studiens resultat presenterar därmed en annan utgångspunkt för doktrinprocessen än den Drew bidragit med.

Efter 2014 dröjer det fram tills 2016 då en teknisk rapport från 2016 återfinns. I den redogör Thunholm och Palmgren för resultatet av en studie där de jämför Storbritanniens, USA:s och Israels doktrinutvecklingsprocesser och implementering. Relevant för studien är att rapportens slutsatser går att tolka som att implementering i princip likställs med utbildning och uppföljning (Thunholm & Palmgren 2016:47-49). Thunholm och Palmgren publicerar därefter rapporten *hur kan doktriner utvecklas och implementeras i Försvarsmakten 2017* som en produkt av den föregående. I rapporten får utbildning fortsatt stort utrymme i rekommendationerna avseende implementering till Försvarsmakten, dock i en något mer nedbruten form. Enligt Thunholm och Palmgren inkluderar implementering reglering av publicering, presentation inom Försvarsmakten, ansvar för doktrinfältövningar, utveckling av utbildnings och presentationsmaterial samt uppföljning i samband med övningar och skarpa operationer (Thunholm & Palmgren 2017:25).

2020 publicerar Widén och Olsén artikeln *Doktrindilemmat* vilket var ett svar på den byråkratiska och systematiska doktrinprocessen. De menar inte att processen är fel men att den saknar förväntningar på intellektuellt innehåll samt syfte (Widén och Olsén 2020:51). Deras bidrag till debatten kan snarare betraktas tillhöra doktrinutvecklingsprocessen än implementering då artikeln främst diskuterar utgångspunkter för den doktrinära konstruktionen. De skapar en fyrfältare för att analysera huruvida doktrinen bör formuleras detaljrikt eller generellt beroende på dess interna eller externa syfte (Widén & Olsén 2020:52).

John Nisser publicerar 2021 en artikel som på en mer övergripande nivå teoretiserar om doktrinär implementering. Nisser utgår från Harald Høibacks treenighet då han skapar en teoretisk

modell för implementering bestående av kulturell samstämmighet, auktoritet och trovärdighet. Den kulturella samstämmigheten beskrivs utgöra relationen mellan en doktrins koncept och organisationens kultur. Att den är auktoritär beskrivs som att den är sanktionerad både formellt och informellt av ledare och chefer. Avslutningsvis omfattas dess trovärdighet av vilken rationell förklaringskraft den har (Nisser 2021:208-310). Nisser prövar sitt eget ramverk i en jämförande fallstudie från 2022. Där undersöker han varför vissa doktriner avfärdas medan andra implementeras. Nissers resultat utgörs framför allt av konstaterandet att den kulturella samstämmigheten är avgörande för implementering av ny doktrin. Han konstaterar också att det finns en diskrepans mellan formell doktrin och praktiserad doktrin vilket han anser vara relevant att särskilja mellan i framtida studier av doktrin (Nisser 2022:13-14).

Att doktriner är förknippat med kultur får även stöd från Weissmann och Ahlström vilka genomförde en enkät och djupintervjusstudie på svenska officerare i syfte att undersöka varför den offensiva taktiken är dominerande hos svenska officerare. I resultatredovisningen konstaterar de att 78 procent angett att kultur spelade stor eller mycket stor roll för det offensiva tänkandet och 70 procent att utbildning hade en stor eller mycket stor inverkan. Deras slutsats är att kultur och utbildning bäst förstås tillsammans. De menar att officerskåren reproducerar sig själva och fastställer därmed explicita och implicita regler för vad som fungerar under kris och krig (Weissmann & Ahlström 2017:13). Samma slutsats drar Carlsten et al. i deras studie om det doktrinära begreppet samhandling. Resultatet visar på att lärare tolkar och förstår begreppet olika vilket härleds till kultur. Studiens rekommendation är att doktriner blir mer noggranna i definitionen av begreppsförklaringar (Carlsten et al. 2018:161).

Forskningslucka

Forskningsöversikten visar på att utbildning samt lärare har en betydelse för implementeringen av doktriner och kan därmed betraktas inneha ett inflytande i en militär organisations förändringsprocess. Forskningsöversikten redogör också indirekt för avsaknaden av studier som omhändertar lärares betydelse för implementering av doktriner. Studiens ambition är därmed att bidra med en ökad förståelse för de doktrinära idéer som formar lärarkåren kan påverka implementering. Resultatet blir således relevant för implementeringsforskningen då den bidrar med ytterligare ett perspektiv till förståelsen för inflytelser i implementeringsprocessen.

2. Idealtyper

Idé- och ideologianalys

Metodvalet idealtyper formar studiens teorikapitel. Konstruktionen av studiens idealtyper utgår nämligen från tidigare forskning vilket aktuellt kapitel kommer redogöra för. Idealtypsanalysen anses utgöra en relevant metod då den bidrar till förståelsen för lärares bakomliggande idévärld (Bergström & Boréus 2018:140). Idealtypsanalys kan göras utifrån olika perspektiv beroende på dess syfte, aktuell studie tillämpar därmed en beskrivande idéanalys vilket kommer bidra till möjligheten att förstå de doktrinära idéerna hos lärare (Bergström & Boréus 2018:141). Steg ett omfattar valet av utmärkande drag hos idealtyperna, steg två av att

definiera idealtyper och steg tre, att applicera idealtyperna vid genomförandet av analysen (Bergström & Boréus 2018:173).

I det första steget identifierade studien att debatten avseende doktrinära vetenskapsteoretiska utgångspunkter utgjorde en lämplig grund för konstruktionen av idealtyper. Den ontologiska men framför allt den epistemologiska diskussionen ramar nämligen in de vetenskapliga idéerna som kan antas rekonstruera ett lärosätes idésystem och kan därmed anses adekvata för studiens forskningsfråga (Bergström & Boréus 2018:150). Urvalet skapar också en naturlig distinktion mellan idéerna samt vetenskapligt baserade jämförelsepunkter för analysens schemat. De vetenskapsteoretiska utgångspunkterna uppfattas dock inte som tillräckliga för att förstå hur idéerna kommer till uttryck i utbildningssituationen då de saknar en praktisk utgångspunkt. För ändamålet tillförs därför forskning om doktrinen funktioner till idealtyperna och i analysens schemat. De vetenskapsteoretiska utgångspunkterna bidrar således till en förståelse för doktrinen som idé och funktionen för hur idéerna tar sig uttryck i utbildningssituationen.

Fyra idébeskrivningar

Militärsociologi och doktrinen som en funktion för utbildning

Chris Paparone (2012) anser att doktriner bör formuleras utifrån militärsociologi vilket han redogör för i boken *The Sociology of Military Science*. Paparone publicerar också en artikel 2017 där han förespråkar att Critical Military Epistemology (CME) bör införas i militära kursplaner. CME syftar till att öka officerares reflexivitet genom att skapa militär logik utgåendes från vetenskaplig pluralism (Paparone 2017b:124-125). CME är ett begrepp som omformulerats från Paul Mitchells Critical Operational Epistemology (COE) vilket omfattar hur det reflexiva tänkandet kan utvecklas genom utbildning. Mitchell utgår från att en organisation eller institution kommer forma medlemmarnas förståelse för problem (Mitchell 2017:99). Mitchell menar att det skapar kognitiva hinder hos individerna att se kreativa lösningar. Mitchell föreslår att mycket större fokus behöver läggas på att förstå problemet för att därefter hitta en lösning (Mitchell 2017:94). För att skapa reflexivitet föreslår Mitchell införandet av designtänkande i officersutbildningen. Han definierar dock inte designtänkande som en specifik metodologi utan menar snarare på att det består av en samling förhållningssätt med svagt tillhörande idéer (Mitchell 2017:101). Harald Høiback är inne på samma spår och menar på att doktriner är vetenskapligt multidisciplinära, bestående av såväl teori, filosofi samt sociala konstruktioner (Høiback 2013:90-95). Høiback menar att en doktrin inte enbart är kunskapen om hur striden ska vinnas utan även läran om hur striden ska förstås (Høiback 2013:159). Paparone karaktäriserar militärsociologen som medveten om den vetenskapliga paradoxen, som sökandes efter mening snarare än kausala förklaringar och som accepterande av kaos och oordning. Paparone betraktar militärsociologen som en vetenskaplig hanterverkare som kan tillämpa en variation av verktyg för att skapa förståelse (Paparone 2012:168).

Den vetenskapsteoretiska utgångspunkten har störst tillhörighet med de som betraktar doktrinen funktion som utbildande. Høibacks syn på doktrin är att den innehåller essentiell kunskap och att doktrinen utbildande karaktär består av dess möjlighet att dra slutsatser utifrån en berättelse (Høiback 2011:889). Perspektivet uppmuntrar reflexivitet genom att individen

själv förväntas dra slutsatser utifrån uppmålat problem. Utbildningsperspektivet fokuserar också på att omsätta doktrin som kunskap genom att ställa frågor till doktrinen uppbyggnad och konstruktion likt Jacksons förklaring av den ontologiska skolan för strategisk doktrin som en konstform (Jackson 2013:48).

Militärrealism och doktrinen som en funktion för ledning

Militärrealismen har, enligt Peter Campbell, utvecklats utifrån uppfattningen av att rationalistiska förklaringsmodeller fallerar i sin ambition att förklara doktriner och militära organisationers möjligheter till förändring (Campbell 2020:3). Militärrealismens utgångspunkt är att officerares praktik och erfarenheter utgör fokus (Campbell 2019:13-14). Campbell benämner den praktiska erfarenheten för det militärrationella tankesättet samt omsätter det i två huvudsakliga innebörder. Den första är att officerare alltid kommer fatta beslut utifrån logiken om våldseskalation och de-eskalation i relation till motståndaren. Det andra utgörs av officerares bedömning utav den fysiska värden och dess inverkan på stridsrummet i form av tid, friktion och tillgängliga resurser (Campbell 2019:26-27).

Beaulieu & Dufort är inne på samma spår när de beskriver militärpragmatism som kontextstyrd kunskap vilket erkänner verkligheten som föränderlig. Det i sin tur föranleder behovet av att värdera och omvärdera uppfattningar och föreställningar efterhand verkligheten förändras. Pragmatikern behöver alltid en utgångspunkt för sin kunskap för att kunna pröva den och ändra sitt agerande. Då hittar denne inte enbart åtgärder på ett konkret problem utan även nya lösningar. (Beaulieu & Dufort 2017:8-9).

Innebörden av ovanstående är att professionsbetraktaren mest överensstämmande med synen på doktrinen som en funktion för ledning. Fokus är då att använda doktrin som utgångspunkt för samordning och ledning. Det åstadkoms genom att forma en gemensam förståelse och ett enhetligt agerande vilket uppnås av att organisationens individer drar likformiga slutsatser i en specifik situation. Høiback menar att en gemensam uppfattning av en viss situation förkortar och förenklar kommunikationen vilket leder till snabbare beslut (Høiback 2013:161-163).

Realismen och doktrinen som en funktion för att reducera risker

För studien har inte forskning som förespråkar realism och objektivism återfunnits, dock erkänns dess inflytande i organisationen av såväl Papparone (2012, 2017b), Jackson (2013), Høiback (2013) samt Beaulieu & Dufort (2017). De sistnämnda betraktar det rationalistiska förhållningssättet som förmågan att dra slutsatser utifrån vad det är som inte fungerar samt att vidta åtgärder för att felet ska kunna åtgärdas. (Beaulieu & Dufort 2017:4-6). Jackson, som inspireras av Papparone, menar att de positivistiska utgångspunkterna tar sig uttryck genom förbestämda uppgifter, sannolikhetslära samt regelbaserad ledning (Jackson 2013:67). Papparone sammanfattar själv det rationalistiska perspektivet som präglad av funktionalism där efterföljandet av metoder och modeller eftersträvas och där teknisk kunskap präglar agerandet (Paparone 2012:168).

Mest överensstämmande med solidaritetsbetraktaren återfinns de som anser att doktrinen funktion är att reducera risker och osäkerhet, något som enligt Posen är naturligt för alla större

byråkratiska organisationer. Syftet med att reducera osäkerheter utgörs av viljan att skapa effektivitet såväl som behovet av att stötta dem som kommer vara tvungna att fatta beslut som kommer kosta liv. Att reducera risker innebär således att minimera oönskade samt optimera önskade resultat. Utbildning som fokuserar på riskreducering fokuserar därmed på att följa metoder, modeller och instruktioner för att uppnå, ett fördefinierat slutläge (Posen 2016:161-163).

Idealism och doktrinen som en funktion för ett gemensamt trossystem

Att doktrin bör utgöras av kultur, delade normer och värderingar samt gemensamma övertygelser förespråkas av Palazzo (2008) samt Ångström och Widén (2016). De sistnämnda menar i sin studie, att doktrin är att betrakta som ett trossystem vilken bör bidra till att skapa en identitet som förenar människor (Ångström & Widén 2016:207). Palazzo skriver att det är en institutions kultur, vilken formats av dess historia, traditioner och värderingar som skapar en gemensam förståelse och ett gemensamt synsätt på krig och krigföring. (Palazzo 2008:43). Det uppnås, enligt Palazzo, med uppförandekodex som proklameras av chefer vilket i sin tur formar beteenden (Palazzo 2008:44). Skillnaden mellan Palazzo å ena sidan samt Ångström och Widén å andra är att Ångström och Widén snarare föreslår att doktrin ska formuleras och fokuseras mot kultur för att göra den mätbar. De menar på att hur väl organisationens medlemmar känner en identitet med samt gemenskap inom organisation gör den utvärderingsbar (Ångström & Widén 2016:210). Palazzo förespråkar snarare den kulturella utgångspunkten för det doktrinära tänkandet utifrån motivet att en organisation är organisk och den kommer inte följa skriva dokument, den kommer växa och utvecklas oaktat dokumentets varande.

Ångström och Widéns studie får också tjäna som utgångspunkt för synen på doktrinens funktion. I synnerhet då de redogör för fyra tydliga syften; Att den tillför och tillskriver yrket samt handlingarna legitimitet. Att den skapar identitet, en känsla av samhörighet och att den bidrar till ontologisk grund (Ångström & Widén 2016:210). Viktigt att notera är att applicerade forskare (Palazzo, Ångström & Widén) inte gett uttryck för idealism i sina bidrag. Dock kan det som plockas från deras bidrag och utgör indikatorer i analyskemat inplaceras som idealism.

Studiens idealtyper

De fyra idéerna formar studiens idealtyper. Abstraktionsbetraktarens syn på doktrin är att den utgör en källa till kunskap. Abstraktionsbetraktaren ser i sin tur på kunskap som komplex och multidisciplinär vilket gör att doktrin utgör en bra utgångspunkt i att skapa kunskap och förståelse. Abstraktionsbetraktaren är på grund av det problemorienterad utifrån dess respekt gentemot en komplex verklighet. Professionsbetraktarens syn på doktrinen är att den skapar handlingskraft och initiativ. Professionsbetraktaren är erfarenhetsorienterad och praktiskt inriktad samt fokuserar på lösningen av ett givet problem, vilken ofta tar utgångspunkt i beprövad erfarenhet. Solidaritetsbetraktaren ser på doktrinen som en skriven order och är lojal gentemot doktrinens innehåll. Solidaritetsbetraktaren fokuserar på att doktrinen efterföljs. Kulturbetraktaren ser på doktrin som etos snarare än ett dokument. Kulturbetraktaren anser att den skrivna doktrinen är överflödigt och att det är något som överförs i mötet mellan männi-

skor. I Tabell 1 sammanställs studiens idealtyper tillsammans med dess utmärkande drag vilket kommer utgöra studiens analyschema.

	Abstraktionsbetraktaren	Professionsbetraktaren	Solidaritetsbetraktaren	Kulturbetraktaren
Syn på doktrins principer	Förklarar utifrån en variation av utgångspunkter	Förklarar med utgångspunkt i/med stöd från egna erfarenheter	Utgår strikt från hur doktrinen beskriver principer	Utgår från sina övertygelser & värderingar
Vad är centralt för den doktrinära kontexten?	Förståelse & fokus på problemet	Förståelse för uppgiften och situationen	Förståelse för metoder och modeller	Fokus på hur erfarenheter och värderingar överförs mellan människor
Syn på vad som är viktigast att eleverna lär sig	En förståelse för helheten	En förståelse för lösningar	Doktrinär efterlevnad	Att skapa sociala relationer & nätverk under utbildningen
Syn på doktrins funktion	Doktrin är kunskap	Doktrin är en verktygslåda med lösningar på ett givet problem	Doktrinen är ett recept på framgång som ska efterföljas	Doktrinen formar identitet och gemenskap
Synen på hur doktrinen bör tillämpas	Doktrin utgör en utgångspunkt för tankearbete	Doktrinen är vägledande för samordning och kommunikation	Doktrinen är en anvisning för planering & genomförande	Ett trossystem som kan värderas & följas upp
Synen på doktrins stöd till officeren	Doktrinen kan Stödja den kognitiva processen	Doktrinen stödjer beslutsfattaren genom gemensamma idéer & ett gemensamt språk	Doktrinen stödjer beslutsfattare genom instruktioner	Doktrinen stödjer genom att skapa ett kodex som efterföljs

Tabell 1: Studiens idealtyper och dess analyschema

3. Metod

Idealtypsanalys

Studien genomförs som en kvalitativ undersökning med en idealtypsanalys som metod. Idealtypsanalysen kan se olika ut beroende på syftet med analysen. Likt beskrivet i kapitel 2 har studiens analys ett beskrivande syfte vilket bidrar både till att säga något om materialet som inte säger sig självt samt påvisa budskap som inte omedelbart framträder (Bergström & Boréus 2018:141). Vidare anses idealtypsanalysen bidra till studiens syfte vilken är att framställa olika typer ur materialet (Esaiasson et al 2017:282). Då studiens ambition är att åstadkomma en beskrivning av de doktrinära idéer som finns hos militära lärare anses vald metod som lämplig.

En utmaning med idéanalyser är dess subjektivitet vilken uppstår både i arbetet med att utforma idealtyperna såväl som i tolkningen av empirin (Vedung 2018:202). Studiens styrka kommer således ligga i hur väl idealtyperna tillsammans med analyschemat konstruerats samt studiens förmåga att föra en argumentation mellan analyschemat och empirin (Bergström & Boréus 2018:166-167). I studiens fall anses analyschemat inte vara tillräckligt detaljerat för att kunna tillämpas som en innehållsanalys utan tolkning kommer vara nödvändig för rekonstruktionen (Bergström & Boréus 2018:169). Ambitionen är dock att i analysen redogöra för den tolkning som ligger till grund för klassificeringarna.

Innan studien övergår till en redogörelse för urvalet av respondenter behöver studien klargöra hur eventuella avvikelser kommer hanteras. Relativt lite metodologisk handledning går att återfinna avseende avvikelser. Det som noterats är dock att de bör noteras som restposter (Bergström & Boréus 2018:154). På grund av bristande metodologiska tillvägagångssätt kommer studien att vid behov omhänderta restposter i både analys och diskussion.

Datainsamling och urval

Val av empiri utgör också en faktor för studiens metod och analys. Studien har valt att tillämpa samtalsintervjuer för datainsamling. Valet utgår från slutsatsen om att samtalsintervjuer bäst kan återskapa ett material där militära lärares tankekonstruktioner kan tolkas och analyseras då samtalsintervjuer förespråkas när studien vill undersöka den mening som tillskrivs ett fenomen (Esaiasson et al 2017:161).

Urval av respondenter är en viktig del för att materialet ska bli relevant för analysen och görs oftast i flera steg (Esaiasson et al. 2017:267-268). Aktuell forskningsfråga bidrar till att göra studiens urval. Den isolerar till att börja med, att det är ett fall av utbildning. I nästa steg behöver utbildning omfattas av doktrin som kurslitteratur och i ett tredje steg vara Försvarsmaktsgemensam då det enbart är dessa som kan åstadkomma en gemensam grundförståelse för doktrinen. Relevanta utbildningar för studien blev således de som genomförs vid Försvarshögskolan i form av Officersprogrammet (OP) och högre officersprogrammet (HOP). Dess relevans för den doktrinära utbildningen understryks i doktrinen med ”*att DGO ska, tillsammans med MSD, användas som grund för officersutbildning på alla nivåer*” (DGO 2020:14). Valet av kurser gjordes därefter utifrån ytterligare ett kriterium, nämligen att utbildningssituationen skulle tillämpa doktrin genom praktik i syfte att möjliggöra undersökning av både hur lärarna betraktar och omsätter doktrin. Urvalsfaktorerna bidrog därmed till att kurserna Ledning för gemensamma operationer (LGO) vid HOP samt Fortsättningskurs taktik tillämpning vid OP ansågs mest relevanta för studiens genomförande.

För att möjliggöra variationsrika data tillämpades urvalsprincipen för maximal variation (Esaiasson et al. 2017:273, McCracken 1998:37). Det åstadkoms genom en spridning av försvarsgrenstillhörighet, då tankesätt och erfarenheter skiljer sig åt mellan officerare med olika bakgrund. Att hålla antalet respondenter lågt betraktas som positivt då det skapar större utrymme för den kvalitativa analysen (McCracken 1998:37). Därav har studien identifierat att 12 respondenter (två från armén, respektive två från flygvapnet och marinen) är lämpliga att intervjua från OP respektive HOP.

Urvalet av respondenterna behöver omhänderta några etiska överväganden utifrån den aspekt att respondenterna, som grupp, relativt enkelt kan identifieras. Risken bedöms ligga i ett negativt framförande av kompetens eller rangordning av kompetens. Ett sådant resultat skulle kunna påverka såväl lärarkåren som den professionella individen (Wiles 2013:56). Studien har därför inte enbart vidtagit åtgärder för att skydda respondenternas identitet genom anonymisering (Wiles 2013:50-51) utan undviker, genom sitt metodval, att värdera eller på något sätt rangordna svar. Att lärarens kompetens inte är föremål för studien framgick därför såväl i det informationsbrev som skickades ut inför intervjun samt vid inledningen av intervjun

(Wiles 2013:27). Innan inspelning fick respondenterna även ta del av hur datan skulle behandlas i form av en delgivning och underteckning av ett samtyckesavtal (Wiles 2013:34). Syfte var att skapa en miljö där lärarna kände sig trygga med att svara öppet och ärligt på frågorna. Att göra respondenterna rättvisa och enbart presentera olika tolkningar och idéer präglar därav studiens analys så att grupper om individer inte utsätts för den identifierade risken. Studien måste därav överväga både hur citat används och hur resultatet presenteras. Som en konsekvens av detta är kommer studien att bland annat presentera korta citat vilket kan öka anonymiseringsgraden. Det skulle dock kunna påverka studiens reliabilitet då kutym inom idealtypsanalys upplevs återgivelsen av längre citat för att underbygga de konstruerade idealtyperna.

För att intervjun, som genomfördes semi-strukturerat, skulle fånga respondentens svar i egen skap av lärare snarare än gemene officer, inspirerades intervjuguiden av en didaktisk analys vilken syftar till att exponera förståelsen för ämnet (doktrin). Den didaktiska analysen består av att antal delfrågor vilka en lärare bör ställa till ämnet vid lektionsförberedelser (Kalif 2007:115-116). Hur intervjuguiden är strukturerad redovisas på en övergripande nivå i tabell 2.

Operationalisering

Studiens operationalisering ska betraktas som ett resultat av en iterativ process (Vedung 2018:204). För studien har det inneburit att skapa harmoni mellan forskningsfrågan, idealtyper och intervjuguide. Det innebär att analysens schemat utvecklats parallellt med operationaliseringen samt vice versa. Att konstruktionsarbetet inte är sekventiellt utgör ett normalförfarande och skapar inga validitetsutmaningar såvida inte materialet, vid analysen, påtvingas modellen (Bergström & Boréus 2018:167). En sammanställning av studiens operationalisering redovisas i tabell 2.

Tema	Delfrågor i den didaktiska analysen	Övergripande temafrågor i intervjuguiden	Frågeställningar till empirin enligt analysens schema
1	Vilka individuella element består ämnet av? Hur relaterar elementen till varandra?	Förklara hur du tolkar doktrins beskrivning av manövertänkande, uppdragstaktik och flexibilitet och vad består dem av? Förklara hur du anser att teorier och principer inom manövertänkandet relaterar till varandra och hur uppdragstaktiken relaterar till manövertänkandet. Hur beskriver du begreppen med egna ord	Vilken kunskapssyn kan identifieras i respondentens förklaringar? Vilket fokus ges tillförklaringarna? Hur förklarar respondenten, med hjälp av vad?
2	Vilka lager finns? Har ämnet olika lager med divergerande mening och betydelse? Vilket är ämnets kontext?	Hur möjliggör valda utbildningsmetoder (applikatoriska exempel & krigsspel) förståelsen och tillämpning av doktriner? Vilka killnader finns mellan OP och HOP Hur utbildar du eleverna på att tillämpa doktrin	Vilka utgångspunkter uppvisar respondenten avseende den praktiska användningen av doktrin? – Vilken funktion tillskrivs? Vilka utgångspunkter utgår respondenten ifrån i utbildningssituationen och tillämpning av doktrin? Hur resonerar respondenten avseende OP och HOP, är det någon skillnad i utgångspunkter?
3	Vad i ämnet försvåra den pedagogiska utbildningen? Vad är det väsentliga som behöver förstås för att skapa den nödvändiga kunskapen?	Förklara vad inom ramen för den doktrinära utbildningen som är svårast, respektive viktigast att lära ut samt varför?	Vad är fokus för respondenten avseende den doktrinära utbildningen? Vad är centralt i respondentens syn på doktrin?

Tabell 2: Utvisandes studiens operationalisering bestående av intervjuguide och indikatorer

4. Analys

Efter transkribering av intervjuerna analyserades och tolkades svaren utifrån studiens analys-schema och respondenterna klassificerades i respektive idealtyp. Analyskapitlet presenteras utifrån de fyra identifierade idealtyperna och avslutas med en diskussion.

Abstraktionsbetraktaren

Respondenters svar som präglades av ambiguitet och utgick från multipla utgångspunkter in-placerades som abstraktionsbetraktare, respondenterna som tillhörde denna kategori var R1, R2, R8 och R9. Efter relativt konkreta svar avseende manövertänkandets beståndsdelar tenderar respondenterna att redogöra för ytterligare perspektiv eller förklaringar. Respondent 1 svarar på frågan om manövertänkandet med *”sen har man ju försökt att utvidga det också till någonting mer Kognitivt och då blir det ju lite luddigt tycker jag, men det kanske det ska få vara också”*. Respondent 8 anser att *”Det borde finnas en läsebok som komplement till doktrinen eller någonting som problematiserar just begrepp”* medan respondent 9 likt respondent 8 anser att doktrinen *”tar ställning men förklarar det inte tillräckligt”*. Respondent 2 svarar på frågan om manövertänkande genom att involvera; ett historiskt exempel, tidigare militärstrategiska koncept, svensk säkerhetspolitik och militärteoretiker. Svaret tolkas som att individen både vill förklara begreppet, illustrera dess innebörd samt förklara varför begreppet tillämpas. En sammanfattande tolkning är att respondenterna ser doktrin som en utgångspunkt för begreppen snarare än att doktrinen definierar begreppen. På samma sätt tolkas resonemangen avseende den svenska operationskonsten som problematiserande där dess innebörd och tillämpning förklarades ur flera olika perspektiv. Respondenterna visar således på en pluralistisk syn på begreppen samt uppvisar också reflexivitet i form av problematiserande i enlighet med analys-schemat.

Respondenterna var också relativt överens avseende det viktigaste och svåraste med den doktrinära utbildningen, det var att få eleverna att förstå helheten. Respondent 8 sammanfattar det viktigaste med *”Att det finns en helhet så att de känner igen sig...kopplingen mellan MSDs vad och DGOs hur”*. Respondent 9 menar att det viktigaste är *”att de ska ha en förståelse för grunderna...så att de kan kritisera och sedan gå vidare och förstå”*. Respondenterna lägger fokus på förståelsen för doktrинens innehåll men inte utifrån att den enbart ska förstås utan även ska kunna kritiseras. Det visar på en högre abstraktionsgrad av förståelse vilket är synonymt med idealtypen som vill skapa reflexivitet vilket är förenlig med Paparones syn på doktrinens roll som bidragande till reflexiva analyser och teoretisering (Paparone 2013:159).

Vid frågor om tillämpning av doktrin i utbildningen refererades den till som referenslitteratur. Den tillskrevs därmed inte större betydelse än övrig kurslitteratur. Respondent 8 beskriver att han i utbildningssituationen snarare *”hade plockat ut vissa begrepp att förhålla mig till och försökt smyga in det utan att nödvändigtvis berätta varifrån de kommer”*. Respondents svar tolkas som att det bästa sättet att lära elever att tillämpa doktrin är så att de själva får upptäcka och tolka dess relevans. Respondent 1 menar att doktrinen *”fyller sin roll som referenslitteratur”* och Respondent 9 menar på att eleverna ska *”pröva den...kritiskt granska den...och ge förslag på nya skrivningar”*. Svaren tolkas som att doktrinen utgavs som en källa för att bli

klokare men gavs inte mer specifikt utrymme i utbildningssituationen. Det kan likställas med Mitchells designtänkande, att doktrinen utgör en sammanställning av förhållningssätt och löst sammankopplade idéer vilket leder till designtänkande (Mitchell 2017:101). Respondenterna tolkas därmed betrakta doktrinen som utbildande då dess syfte är att bidra till förståelse snarare än ett agerande eller ett specifikt utfall.

Professionsbetraktaren

Respondenterna R2, R3, R7, R10, och R12 präglades av ett professionsperspektiv. Svaren var mer illustrerande och utgick ofta från individens erfarenhet. Manövertänkandet förklarade exempelvis respondent 7 med; *”genom att i en strid klara av att slå ut motståndarens luftvärn, fregatter och göra motståndaren svagare i luftdimensionen kan jag i nästa läge slå mot motståndarens ytstridsfartyg”*. Respondent 12 hade en liknande förklaring med *”på mekförbanden finns förmågan till kombinerade vapen genom pansarskytte, stridsvagn och GRK”*. Att utgå från sina erfarenheter är väl förenligt med idealtypen. Begrepp utan praktisk tillämnings betraktas nämligen som irrelevant för militärrealisten som fokuserar på uppgiften i relation till hotbilden (Campbell 2019:30).

Det kan illustreras ytterligare med respondent 12 som menar på att begreppen behöver bli praxis i handlingen för att bidra till effekt *”om man inte får över de här sakerna i praxis, alltså teori till praktik.... att vi snabbt kan sätta ihop tvärfunktionella grupper...kan vi inte genomföra integrerade operationer”*. Respondent 3 som menar att utbildning i doktrin behöver omhänderta den praktiska förmågan genom utbildningens syfte som *”att nya officerare ska komma ut som har förmågan att leda människor”*. Respondent 3 uppvisar också praktikfokusering då han förklarar uppdragstaktiken som *”ett lämpligt sätt att ge uppgifter på”*. Respondent 7 ser också främst till uppdragstaktiken som praktik och menar på att det viktigaste är att skapa relationer *”har man en relation som är god ökar chanserna till god kommunikation, för utan kommunikation blir det ingen uppdragstaktik”*. Respondent 10 konstaterar också att doktrinen förklarar manövertänkandet men inte hur det ska omsättas *”grundinformation, vad det är man ska tänka på men praktisk tillämpning, det säger den inte så mycket om”*.

Respondenterna lägger också stor vikt vid vilka erfarenheter och förmågor de vill att eleverna ska besitta efter utbildningen. Respondent 3 uttrycker att det viktigaste är *”att få dem på planen...det finns efter utbildningen en förväntan på att de ska ta initiativ och utöva befälsföring”*. Respondent 2 menar *”att doktrinen är en inriktning på vilka metoder och vilka saker vi ska använda...och det beror ju helt på olika förutsättningar i förhållande till motståndare, terrängtyper, klimat och så vidare”* eller som respondent 7 svarar *”Att få dem att förstå uppdragstaktik som filosofi, först då kan man göra metoder eller uppdrag av det”* Tolkningen av respondenternas svar är att erfarenhetspedagogen snarare är ute efter att forma individer och individers tänkande utifrån den uppgift de förväntas lösa efter utbildningen. Det innebär att de projicerar sin bild av vad som förväntas av dem efter utbildningen och försöker ge eleven förutsättningar för att möta det snarare än förutsättningar att förstå doktrin. Respondent 12:s svar tolkas som att utbildningssituationen kanske inte riktigt alltid medger möjligheterna att forma individerna på grund av skolmiljön och menar därför att det svåraste är *”Att de förstår att allt*

inte är svart och vitt...man vill gärna göra rätt". Respondenternas handlingsorienterade och praktiska inriktning tolkas som att de är lösningsfokuserade i enlighet med analys-schemat.

Även i utbildningen i tillämpning av doktrin fokuserar respondenterna på praktik. Främst utifrån hur doktrinen ska översättas i produkter för att därefter bli handling. Respondent 2 utbildar elever på att de ska utgå från doktrin för att veta *"hur order ska ges, stridsplaner utformas och se till att syftet är tydligt...och att de försöker få till de taktiska grundprinciperna och vara taktiskt smarta"*. Respondenten utgår tydligt från sin egen erfarenhet om vad som blir viktigt. Samma tolkning görs avseende respondent 10 som uttrycker att *"vi lär dem att använda det som uppslagsverk...tittar man på hela doktrinen eller reglementet så kan jag tänka mig att det är 30-40 sidor som är tillämpningsdelar"* så *"Doktrinen är ett go too ställe att fördjupa sig och leta information från"*. Respondent 3 anser dessutom att utbildningen främst syftar till att eleverna ska lära sig att fatta beslut, bli ledare samt förstå officerares roll och att doktrinen bidrar till förståelsen. Respondent 7 utbildar i sin tur eleverna på doktrin som *"ett uppslagsverk... för att förstå samordningsprocedurer"*. Utifrån respondenternas svar kan det tolkas som att de betraktar doktrinen som ett verktyg för ledning i enlighet med analys-schemat. Dock var det ingen av respondenterna som uttryckligen betraktade doktrin som ett ledningsinstrument.

Solidaritetsbetraktaren

Perspektivet karaktäriseras av doktrinär efterföljsamhet vilka idéerna som respondent R4, R5, R11 och R12 uttryckte stämde överens med. Respondenterna tenderar nämligen till att svara nästintill ordagrant på doktrinens definitioner. Här föreligger dock en risk för att respondenterna förberett sig inför intervjun. Respondenterna väljer därmed att inte förklara begreppen på en djupare nivå utan svarar med att *"det är tillräckligt beskrivet"* (R4). Respondent 4 anser att det viktigaste är *"att följa doktrinen...och inte ifrågasätta doktrinen under genomförande eller vid planering...det kan ske vid sidan av i andra forum"*. Respondent 4 fortsätter med *"En doktrin ska inte vara en vision utan det ska vara en styrning av hur vi ska agera med den Försvarsmakt vi har mot en specifik motståndare i en specifik situation"*. Respondent 5 följer samma mönster och menar *"Att det är viktigt att man först förstår spelet för att sedan kunna spela det för att i ett tredje steg kunna utveckla. Det är många som vill börja ändra doktrinen eller SPL"*. Respondenterna har således en tydlig doktrinär utgångspunkt i enlighet med analys-schemat.

Respondenterna anser vidare att doktrinen ska omsättas i utbildning så att den följs och menar att lärarrollen innebär att *"man får tjata på dem att ta fram och läsa den...i stället för att de ska hitta på något helt själva"* respondenten fortsätter; *"med en jättesmart lösning som ingen av truppen har varit med om går den inte heller att utföra"* och avslutar med att konstatera att *"Man behöver behärska det som står i doktrinen först"* (R11). En annan respondent förklarar att *"när dem har en planeringsuppgift tillexempel så påminner jag att kolla nu i doktrinen, vad säger den? så att de inte gör något som är utanför det handlingsutrymmet"* han fortsätter att beskriva doktrinens tillämpning genom att *"man också kan använda nyckelord...som urvals-faktorer för att mäta till vilken grad planen uppfyller kravet på exempelvis uppdragstak-*

tik" (R4). Respondent 12 menar att eleverna blir "tvingade att använda den genom uppgiftsställningen" och drar det ytterligare ett steg och menar på att "det borde egentligen genomföras som eldexercis... där de ska kunna hitta de här sakerna och där de måste kunna använda sig av begreppen" (R12).

Respondenterna som kategoriserats som solidaritetsbetraktare uppfattar doktrinen som styrande och utbildar i efterlevnad. Till del kan vissa utlåtande tolkas som att doktrinen är ett facit i det avseende att ett visst agerande förväntas generera i en viss effekt. Något som överensstämmer med synen på doktrинens funktion som riskreducerande. Respondenterna uppvisar en funktionalism där efterföljandet av metoder och modeller eftersträvas och där teknisk kunskap präglar agerandet (Paparone 2012:168). En risk som studien måste ta hänsyn till avseende solidaritetsbetraktarna är dock att respondenterna eventuellt kan ha förberett sig inför intervjun i syfte att kunna återge doktrinära svar.

Kulturbetraktaren

Ingen av respondenterna kunde som helhet inplaceras som kulturbetraktare. Studien identifierar tre möjliga orsaker till detta. Den första utgörs av ett felaktigt konstruerat analyschema där idealismen som epistemologi inte lyckats omhändertas eller inarbetats som militär epistemologi vilket gör idealtypen svårare att konstruera än övriga idealtyper. Den andra utgörs av att kultur som fenomen eventuellt skulle behövt undersökas isolerat i en egen studie utifrån hur doktrinär kultur påverkar lärarrollen. Det tredje utgörs av komplexiteten att särskilja en individs förståelse och en individs kultur då kulturen i sig är en del av vår förståelse och således vårt beteende (Palazzo 2008:43). Utifrån det sistnämnda argument bör det också tilläggas att alla respondenter hade svar vilka isolerat hade kunnat inplaceras som kulturbetraktare. Därmed bör inte kulturbetraktaren förkastas utan bör ses som en del av de doktrinära idéerna vilken ges mening i relation till övriga idéer. Något studien kommer belysa i studiens fördjupade analys.

Fördjupad analys

Analysens styrkor och brister

Tillverkade idealtyper och analyschema har bidragit till analysen av empirin på ett adekvat sätt. Med stöd i analyschemat kunde värdeord identifieras och därmed också mönster i empirin vilket ledde till klassificeringarna.

Klassificeringen uppfattades i sin tur som relativt enkla avseende professionsbetraktaren och solidaritetsbetraktaren. Abstraktionsbetraktaren var svårare att identifiera då den vid analys uppfattades bestå lite grann av allt. Vilket kanske också är fallet, nämligen att den hanterar olika kunskapsyner vilket just är utmärkande för abstraktionsbetraktaren och den reflexiva militärsociologin. Det kan också vara en konsekvens av att idealtypen är för löst konstruerad vilket gör intersubjektiviteten bristfällig (Bergström & Boréus 2018:169). Kulturbetraktaren behandlas i den övergripande analysen som restpost vilket har gjort den svårhanterad för studien utifrån beskrivna motiv i metodkapitlet. Att kulturbetraktaren inte lyfts ur studien trots brist på empiri beror på två orsaker. Den första är att en idealtypskonstruktion behöver omhänderta hela materialet (Esaiasson et al 2017:283), vilken aktuell konstruktion gjort. Det

andra motivet utgörs av att kulturbetraktaren kunde återfinnas hos styckevis och delat hos alla respondenter, dock inte som en dominant idé. Varför det blir intressant kommer nästa avsnitt redogöra för.

Studien anser utifrån redogjord analys och ovanstående reflektioner att idealtyperna förklarar empirin på ett ändamålsenligt sätt samt bidragit till att åskådliggöra de idéer som uttryckts implicit och explicit hos respondenterna.

Idealtyperna i relation till utbildningskontexten och till varandra

Utifrån studiens konstruerade idealtyper kan det konstateras att det finns en variation av doktrinära idésystem hos militära lärare. Vid en sammanställning klassificeras 4 respondenter tillhörandes abstraktionsbetraktaren, 5 tillhörandes professionsbetraktaren och 4 till solidaritetsbetraktaren. Vid en djupare analys av respondentfördelningen konstateras dessutom att klassificeringen sammanfaller med respondenternas utbildningsuppdrag. Det vill säga huruvida de utbildar på grundläggande eller avancerad nivå. Av abstraktionsbetraktaren tillhörde 3 av 4 respondenter HOP, av professionsbetraktaren tillhörde 5 av 5 OP och vad avser solidaritetsbetraktaren fanns 2 respondenter från HOP, respektive 2 från OP representerade.

Analysen kan således inte enbart bidra med konstaterandet att det finns en variation av doktrinära idéer utan att dem, enligt studien, till del sammanfaller med utbildningsnivå. I synnerhet avseende abstraktionsbetraktaren och professionsbetraktaren. Observationen kan stärkas utifrån Jacksons (2013) syn på doktrinens ontologiska skolor. Idéerna förhåller sig således till varandra genom att de bidrar till olika sätt att uppfatta doktrin utifrån mottagaren av den doktrinära kunskapen. Idéerna är således inte motstridiga utan bör snarare betraktas som kontextuella filter. Idéerna skulle dock kunna leda till motstridiga förklaringar för exempelvis ett begrepp. Vilket kan illustreras av exempelvis respondent 9 som förklarar utmaningen med att begreppen manövertänkande och manöverkrigföring är för lika ”*vilket rör till det lite för folk*”. På samma sätt beskrivs uppdragstaktik som avgörande vid OP då det skapar handlingskraftiga taktiska officerare som efter utbildningen förväntas kunna ”*Ta initiativ och vara dugliga officerare*” (R2). På HOP problematiseras uppdragstaktiken och där menar respondent 8 att egna initiativ kan förstöra högre chefs planering. Ett initiativ skulle enligt Respondent 8 nämligen ”*kunna sätta den högre chefen i en svårare situation än den som redan är*”. Båda exemplen illustrerar hur ett och samma begrepp förstås och tillskrivs olika innebörd beroende på vilken nivå begreppet analyseras på. Hade exempelvis respondent 8, vilken klassificerats som abstraktionsbetraktare, fått frågan om vad uppdragstaktik innebar på den taktiska nivån, för OP kadetten, kanske svaret hade blivit ett annat.

Ovanstående reflektion avseende relationen mellan idéerna stärks ytterligare utav studiens problematik med att klassificera respondent 2 och 12. Respondent 2 inplacerades utefter analys-schemat avseende syn på doktrin som abstraktionsbetraktare men beskrev tillämpningen av doktrin utifrån dess funktion som ledande. Respondent 12 å andra sidan inplacerades som professionsbetraktare i sin syn på doktrin men som solidaritetsbetraktare i sin beskrivning av dess tillämpning. Förutom det konkreta fallen som utgörs av respondent 2 och 12 var analysen inte alltid solklar utifrån analys-schema och tolkning av empirin. Samtliga respondenter hade i

sina svar spår av de övriga idéerna men tillskrevs den klassificering med starkast drag. Observationen kan å ena sidan stärka analysen som resultat i aktuell kontextdiskussion. Den kan samtidigt, å andra sidan, tolkas som ett för vagt utformat analyschema vilket inte bidrar till tillräcklig distinktion. Det är dock inte metodologiskt orimligt att en respondent kan klassificeras i flera än en idealtyp (Esaiasson et al 2017:283).

Hittills har en diskussion avseende solidaritetsbetraktaren samt dess relation utelämnats. Solidaritetsbetraktaren återfanns som omnämnt med en jämn fördelning mellan OP och HOP vilket inte kan betraktas anmärkningsvärt då planeringsmetoder med tillhörande modeller lärs ut både vid OP respektive HOP (Respondent 8). Även här skulle utbildningssituationen, alltså doktrinen sammanhang, kunna spela en roll för uppfattningen om doktrin. Om respondenten i fråga anser att utbildningen snarare är en metodutbildning än en taktisk/operativ utbildning skulle det kunna rendera i fokus på metod snarare än taktik eller operationskonst. Skillnaden i relation mot de övriga idéerna är dock att solidaritetsbetraktaren i sådant fall snarare fokuserar på utbildningsmålsättningar jämfört mot de tidigare två som fokuserar på produkten officeren. Solidaritetsbetraktaren avviker därmed relativt mycket till de övriga två perspektiven.

Studien sammanfattar analysen med konstaterandet att tre dominanta doktrinära idéer identifierats och underbyggts empiriskt i analysen. Att använda uttrycket dominanta görs utifrån vetenskapen om att alla respondenter, mer eller mindre, uppvisade spår av alla idéer, inklusive kulturbetraktaren. Relationen mellan idéerna kan därför förstås genom det doktrinära sammanhanget, alltså typ av utbildning, om kontexten ändras kan därmed också idén för det doktrinära innehållet ändras. I studiens fall kanske kulturbetraktaren hade trätt fram om frågorna (kontexten) ändrats. Därav utgör den, trots studiens resultat, en intressant observation och utsluts inte som doktrinär idé.

Medan Jacksons (2013) bidrar med en förståelse för doktrinen ontologiska skolor och presenterar dess relation sinsemellan som kognitivt hierarkisk vill aktuell studie tillföra perspektivet om att doktrinära idéer kan samexistens hos en individ. Det vill säga förmågan att förstå och tillämpa doktrin utifrån en variation av sammanhang. Det i sin tur skapar en dynamik i utbildningssituationen där lärare från samma skola och samma program kan förklarar doktrinära begrepp samt dess tillämpning olika.

Diskussion

Avslutningen av den fördjupade analysen kan betraktas som intressanta iakttagelser eller som omhändertagandet av en metodologisk utmaning. I den beskrivande idealtypsanalysen finns det ofta alternativa tolkningsmöjligheter som behöver omhändertas (Bergström & Boréus 2018:141). Den alternativa tolkningen av materialet har argumenterats för utifrån studiens kontextberoende vilket också medger att en annan modell eventuellt resulterat i en annan tolkning samt andra idealtyper.

Vad avser metodvalet övervägde studien att genomföras med dimensioner som analysverktyg. Valet att använda idealtyper gjordes utifrån förståelsen att dimensioner är ett mer heltäckande och ambitiöst analysverktyg men som också riskerar att bli för vag i sin analys (Berg-

ström & Boréus 2018:167). Idealtypsanalysen kräver å andra sidan god förtrogenhet för konstruktionen av idealtyperna samt en mer systematisk konstruktion. Idealtypsanalysens styrka är därmed den systematik som tillförs vid analysen. Dess nackdelar utgörs å andra sidan av att materialet kan tvingas in i modellen (Bergström & Boréus 2018:166). Studien har undvikit att göra så med konsekvensen att kulturbetraktaren utgör en rest vilken försökts omhändertas.

Ytterligare metodologiska utmaningar för idealtypsanalysen är huruvida konstruktionen av idealtyperna är för grovt eller för vagt tilltagna (Bergström & Boréus 2018:167). För studiens genomförande anses idealtyperna ha utgjort det raster som varit nödvändigt för att bidra till att sortera information på ett systematiskt sätt. Det i sig fråntar inte nästa metodologiska utmaning, nämligen behovet av tolkning. Härvid sker både en tillskrivelse av mening och betydelse till empirin utifrån den subjektiva förståelsen forskaren har i ämnet (Vedung 2018:202). Idealtyperna bör därför betraktas som en redogörelse för studiens subjektiva uppfattning avseende synen på de idéer som framställs. Att det finns andra sätt att betrakta och konstruera idealtyperna på samt att alternativa tolkningar av empirin är möjlig. Det i sig, renderar i att aktuellt resultat enbart kan läsas utifrån den kontext som skapats för undersökningen.

5. Resultat och slutsatser

Studien har utifrån en idealtypsanalys svarat på forskningsfrågan om vilka doktrinära idéer som kommer till uttryck hos militära lärare. Studiens analys visar på att det finns tre idéer. Abstraktionsbetraktaren med utgångspunkter i militärsociologisk vetenskapsteori, präglad av reflexivitet och synen på doktrinen som utbildande. Den praktikfokuserade och erfarenhetsorienterade professionsbetraktaren med utgångspunkt i pragmatism vilken tillämpar doktrinen som ett ledningsinstrument. Samt solidaritetsbetraktaren med utgångspunkter i objektivitet och realism vilken är lojal gentemot doktrinen på grund av att den betraktas utgöra ett recept för framgång i en kaotisk miljö varpå doktrinen blir riskreducerande. Studien visar också i sitt resultat att kulturbetraktaren inte är en idé som isolerad utmärker militära lärare.

Vidare har studien också presenterat ett resultat i form av två relationer. Den första utgörandes av att idén kan vara relaterad till utbildningskontext, det vill säga elevunderlaget och förväntad slutprodukt. Den andra utgörandes av den dynamik som skapas när exempelvis ett och samma begrepp förklaras utifrån två olika idéer.

Syftet med studien har varit att skapa en förståelse för hur lärare förhåller sig till doktrin i utbildningssituationen. Utifrån presenterat resultat kan syftet anses uppnått. Lärare kommer förhålla sig olika till doktrinen beroende på den dominerande doktrinära idén vilken till del kan förstås påverkas utifrån aktuellt utbildningsuppdrag. Studiens syfte leder vidare till studiens forskningslucka vilken var att bidra till en förståelse för hur lärares uppfattning av doktrin kan påverka implementering. Den slutsats som kan dras, för att bidra med ett resultat som fyller forskningsluckan, är att lärares uppfattningar av doktrin kan påverka dess implementering om den inte förstås utifrån en variation av idéer och på flera utbildningsnivåer.

Implementeringen vid skolor bör göras genom att ställa frågan om varför de förändringar som den nya doktrinen medför är viktiga och den behöver göra så utifrån tre idéer. Den behöver förklara för abstraktionsbetraktaren hur den bidrar till en ökad kognitiv förmåga. Den behöver motiveras genom egna eller andras praktiska erfarenheter för professionsbetraktaren och den behöver metodologisk förklaras för solidaritetsbetraktaren som söker konkreta orsak – verkansresultat.

Tidigare forskning har visat att utbildning och lärare sällan inkluderas i debatten om doktrinär förändring (Murray 2011, Jensen 2016, Barno & Bensahel 2020). Avseende de som å andra sidan framhåller relationen mellan doktrin och utbildning (Swain 1999, Thunholm & Palmgren 2017, Weissmann & Ahlström 2017) fastnar oftast i resonemang i utbildning av elever, inte utbildning lärare. Studiens resultat bidrar därmed till tidigare forskning med ett fokus på hur utbildningen av lärare kan konstrueras för att möta en variation av doktrinära idéer samt tillse att det inom olika utbildningsnivåer råder harmoni.

Utifrån studiens problematisering som utgick från Weissmann och Ahlströms (2017) samt Carlsten et al (2018) bidrar studien mer specifikt bidragit till ytterligare ett perspektiv avseende relationen doktrin, lärare och utbildning. Studien kan också, vilket dock ligger utanför studiens ambition, anses ha bidragit till den vetenskapsteoretiska debatten. Studiens resultat kan anses underbygga Høibacks multidisciplinära ansats då han redogör för att doktrin behöver innehålla både rationalistiska teorier såväl som filosofiska principer (Høiback 2013:90-95). Resultatet underbygger även Paparones ansats som menar på att militär reflexivitet omfattar förmågan att analysera den militära organisationen både genom naturvetenskap såväl som sociologi och humanism (Paparone 2017b:134).

Studiens utomvetenskapliga relevans återfinns både i den militära organisationen såväl som för utbildningsinstitutionen. Den militära organisationen rekommenderas att införa ett specifikt implementeringssteg som omfattar utbildning av lärare samt under utbildningen tillse att skapa den förståelse som behövs utifrån de rådande idéerna för att säkerställa implementering men också en förståelse för hur de olika idéerna förhåller sig till innehållet i syfte att minimera motsägelsefulla dynamiker. För utbildningsinstitutionen kan studien utgöra en utgångspunkt för diskussioner och organisering av utbildning. Exempelvis kan en god förståelse mellan nivåerna skapa bättre utbildningsförutsättningar då förväntansbilden på eleven eventuellt blir harmonisk. Studien kan också bidra till ett gemensamt språk vilket gör det möjligt att på ett objektivt sätt diskutera olikheter.

Relevant fortsatt forskning för studien skulle kunna utgöras av kvantitativ metod, vilken medger fler respondenter och därmed också undersökningen av idealtypernas förekomst i större utsträckning. Med kvantitativ metod skulle även andra orsaksmekanismer kunna förklara eventuella skillnader till att olika idéer förekommer bland lärare. Det kan åstadkommas genom att utesluta exempelvis ålder, grad, tidigare erfarenhet m.fl. Studien skulle också kunna breddas i sitt omfång och i stället för en kvantitativ metod applicera en mixad metod med både intervjuer samt diskursanalys av kursplaner, målsättningar och utbildningsuppdrag i

syfte att förstå vilka faktorer, förutom doktrinen, som formar de doktrinära idéerna. Båda forskningsförslagen hade bidragit till en fördjupad förståelse för det doktrinära tänkandet hos militära lärare samt möjliggjort en ökad relevans för studiens resultat.

Källförteckning

Böcker

Barno, David; Bensahel, Nora. 2020. *Adaption under Fire: How military change in wartime*, New York: Oxford University Press.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina. 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bousquet, Antoine. 2009. *The Scientific Way of Warfare: Order and Chaos on the Battlefield of Modernity*. London: HURST.

Campbell, Peter. 2019. *Military Realism: The Logic and Limits of Force and Innovation in the U.S Army*, Columbia Missouri: University of Missouri.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. Uppl, Stockholm, Wolters Kluwer, 2017.

Finkel, Meir. 2011. *On flexibility: recover from technological and doctrinal surprise on the battlefield*. Stanford: Stanford University Press.

Försvarsmakten. 2020. *Doktrin för gemensamma operationer*. Stockholm: Försvarsmakten

Jackson, Aaron. 2013. *The Roots of Military Doctrine, Change and Continuity in Understanding the Practice of Warfare*. Griffith: Combat Studies Institute Press.

Jensen, Benjamin M. 2016. *Forging the Sword, Doctrinal Change in the U.S. Army*, Stanford: Stanford University Press.

Høiback, Harald. 2013. *Understanding Doctrine: A Multidisciplinary Approach*. Oxon: Routledge.

Klafki, Wolfgang. 2007. Didactic analysis as the core of the preparation of instruction. I Westbury, Ian & Milburn, Geoff (red.). *Rethinking Schooling: Twenty Five Years of the Journal of Curriculum Studies*. London: Routledge, 114-132.

McCracken, Grant. 1988. *The Long Interview*. California: Sage Publications.

Swein, R. 1999. AirLand Battle. I Hoffman, G. F; Starry, D (red). *Camp Colt to Desert Storm: The history of U.S. Armored Forces*. Kentucky: University Press. 360-402.

Paparone, Chris. 2012. *The Sociology of Military Science: Prospects of post institutional Military Design*. New York: Bloomsbury Academic.

Palazzo, Albert, *Moltke To Bin Laden: The relevance of doctrine in contemporary military environment*, Land Warfare Studies Centre Study Papers, Study paper No.315, 2008.

Posen, Barry R. 1984. *The Sources of Military Doctrine*. Ithaca: Cornell University Press.

Rosen P, Stephen. 1991. *Winning the Next War: Innovation and the modern military*. Ithaca: Cornell University Press.

Williamson, Murray. 2011. *Military Adaption in War; With Fear of Change*. New York: Cambridge University Press.

Wiles, Rose. 2013. *What is Qualitative Research Ethics*. London: Bloomsbury.

Artiklar

Bjerga, K Inge, & Haaland T Laugen. 2010. Development of Military Doctrine: The Particular Case of Small States. *The Journal of Strategic Studies*. 33(4):505-533.
DOI:10.1080/01402390.2010.489707

Carlsten, TC; Torgersen, G-E; Steiro, T J; Haugdal, BK. 2018. The Relevance of Samhandling in Military Doctrines i Torgersen (red). Interaction: *Samhandling Under Risk, A step Ahead of the Unforseen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 144-166.

Drew, Dennis M. 1995. Inventing a Doctrine Process. *Air and Space Power Journal*, winter, 1-9.

Hughes Jr, Wayne. P. (1995) The Power in Doctrine, U.S. *Naval War College*. Summer. 48(3): 9-31.

Høiback, Harald. What is Doctrine? 2011. *Journal of Strategic Studies*. 2011, 34(6): 879-900.
DOI: 10.1080/01402390.2011.561104.

Høiback, Harald. 2016. The Anatomy of Doctrine and Ways to Keep It Fit. *Journal of Strategic Studies*. 39(2):185-197. DOI:10.1080/01402390.2015.1115037.

Honig, W Jan. 2016. The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy: Small (and Large) States in a Double Bind. *Journal of Strategic Studies*. 39(2):261-279.
DOI:10.1080/01402390.2015.1115036.

Johnston, Paul. 2000. Doctrine Is Not Enough: The Effect of Doctrine on the Behavior of Armies. *Parameters*. 30(3): 30-39.

Kronwall, Olof & Peterson, Magnus. 2016. Doctrine and Defence Transformation in Norway and Sweden. *Journal of Strategic Studies*. 39(2):280-296.
DOI:10.1080/01402390.2015.1115040

Mitchell T, Paul. 2017. Stumbling into design: Action experiments in Professional Military Education at Canadian Force Collage. *Journal of Military Strategic*. 17(4): 84-102.

Naikar, N; Treadwell, A; Brady, A. 2014. Cognitive Work Analysis Beyond Human Factors and Engineering: Application to Military Doctrine and Strategy development. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting*. 58(1): 330-334. SAGE Publications.

Nisser, John. 2021. Implementing military doctrine: A theoretical model, *Comparative Strategy*, 40(3):305-314. DOI:10.1080/01495933.2021.1912514.

Nisser, John. 2022. Conceptualizing doctrinal rejection: a comparison between Active Defense and Airland Battle, *Defence Studies*, 1-18. DOI:10.1080/14702436.2022.2132232.

Paparone, Chris. 2017a. How we fight: A critical exploration of US military doctrine, *SAGE*, 24(4): 516–533. DOI:10.1177/1350508417693853.

Paparone, Chris. 2017b. Critical Military Epistemology: Designing Reflexivity into Military Curricula. *Journal of Military Strategic*. 17(4):123-138.

Philippe Beaulieu-B. & Philippe Dufort. 2017. Revolution in Military Epistemology. *Journal of Military Strategic*. 17(4):1-20.

Posen, Barry R. 2016. Foreword: Military doctrine and the management of uncertainty, *Journal of Strategic Studies*, 39(2):159-173. DOI:10.1080/01402390.2015.1115042.

Rauta, Vladimir. 2021. A conceptual critique of remote warfare. *Defence Studies*. 21(4):545-572, DOI:10.1080/14702436.2021.1994398.

Sloan, Geoffrey. 2012. Military doctrine, command philosophy and the generation of fighting power: genesis and theory, *International Affairs*, 88(2):243-263. DOI:10.1111/j.1468-2346.2012.01069.

Vedung, Evert. 2018. Fyra typer av statsvetenskaplig idéanalys. *Statsvetenskaplig tidskrift*. 20(2):197-235.

Widén, Jerker & Olsén, Thomas. 2020. Doktrindilemmat, Vad är problemet och hur kan det lösas? *Kungliga Krigsvetenskapsakademins handlingar och tidskrift*. 20(1):44-57.

Weissmann, M & Ahlström, P. 2017. ”Endast genom anfall kan ett avgörande nås: Varför dominerar offensiven militärt taktiskt tänkande?” *Kungliga Krigsvetenskapsakademins Handlingar och Tidskrift* nr 2:66-18.

Ångström, Jan & J.J. Widen (2016) Religion or reason? exploring alternative ways to measure the quality of doctrine. *Journal of Strategic Studies*. 39(2):198-212. DOI:10.1080/01402390.2015.1115034.

Ångström, Jan & Willelm, Honig. 2012. Regaining Strategy: Small Powers, Strategic Culture, and Escalation in Afghanistan. *Journal of Strategic Studies*. 35(5):663-687. DOI:10.1080/01402390.2012.706969.

Rapporter

Thunholm, Peter & Palmgren, Anders: *Hur kan doktriner utvecklas och implementeras i Försvarsmakten*, Rapport i FM FoT Militära professionen, Delprojekt Doktrin, FHS skrivelse: Ö 645/2014, 2015-12-15.

Thunholm, Peter & Palmgren, Anders: *Hur kan doktriner utvecklas och implementeras i Försvarsmakten*, Rapport i FM FoT Militära professionen, Delprojekt Doktrin, FHS skrivelse: Ö 568/2016, 2017-12-15.

Bilaga 1. Intervjuguide

Tema 1 – Doktrinsens tolkning i utbildningssituationen

Förklara hur du tolkar doktrinsens beskrivning av manövertänkande, uppdragstaktik och flexibilitet vad består dem av?

1a) Manövertänkande

- Förklara hur doktrinen bidrar till din förståelse för manövertänkande?
- Förklara hur du anser att doktrinen förklarar de elementen (Teorier och principer) i manövertänkandet?
- Hur skulle du beskriva manövertänkandet med egna ord

1b) Uppdragstaktik

- Förklara hur doktrinen bidrar till din förståelse för uppdragstaktiken?
- Förklara hur du anser att doktrinen förklarar de elementen (förutsättningar) för uppdragstaktiken?
- Hur skulle du beskriva uppdragstaktiken med egna ord

1c) Flexibilitet

- Förklara hur doktrinen bidrar till din förståelse för flexibilitet?
- Förklara hur du anser att doktrinen förklarar de elementen (förutsättningar) för flexibilitet?
- Hur skulle du beskriva flexibilitet med egna ord

1d) Relationen mellan manövertänkande, uppdragstaktik och flexibilitet

- Förklara hur du anser att teorier och principer inom manövertänkandet relaterar till varandra och hur uppdragstaktiken relaterar till manövertänkandet i doktrinen

Tema 2 – Lager och kontext samt doktrinsens roll under bedömanden

Förklara hur du ser på skillnaden mellan utbildning av manövertänkande och uppdragstaktik på grundläggande kontra avancerad nivå.

- Finns det några skillnader i hur manövertänkande och uppdragstaktik lärs ut på OP respektive HOP och i så fall vilka är dem?

Hur möjliggör valda utbildningsmetoder (applikatoriska exempel & krigsspel) förståelsen och tillämpning av doktriner i form av manövertänkande och uppdragstaktik?

- Finns det några skillnader mellan kontext i utbildning av doktriner beroende på utbildningsnivå (OP respektive HOP)? (ex. vilken krigföringsnivå, hur krigsspel läggs upp, hur doktriner används i bedömanden m.fl.)
- Hur utbildar du i att doktrinen kan nyttjas under bedömanden?

Tema 3 – Doktrinsens styrkor och svagheter i utbildningssituationen

Förklara vad är svårast, respektive viktigast att lära ut samt varför?